סא: הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

כל ביאה שאין בה פירצה. קטנה אתיא לכלל פירצה לכשתגדל ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פירצה: **אין** בתולה אלא נערה. קשה דלהאי תנא דאמאי איצטריך בשום מקום לכתוב נערה בתולה: **וכן** הוא אומר והנערה טובת מראה מאד. תימה דהכא משמע דלרבנן נערה היתה ובסדר עולם (פ"ח) תניא בהדיא שהיתה בת שלש כשנשאה יצחק ואי אפשר להגיה דהא תניא התם יצחק אביהו כשנעקד על גבי המזבח היה בן שבעה ושלשים שנה ובו בפרק עולדה רבקה וכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' ונמצאת שהיתה בת ג' וה"ר שמואל חסיד משפיר"א הוכיח שהיתה בת י"ד מדתניא בספרי ו' זוגות שנתיחדו שוות וקחשיב קהת ורבקה וקהת מיה קל"ג כדכתיב בקרא ואם היתה בת י"ד כשנשאה אז החשבון מכוון דבשנולד יעקב היתה בת ל"ד א) ויעקב היה בן ל"ט כשמתה רבקה הרי קל"ג שהרי כשנתברך היה בן ס"ג שאז מת ישמעאל וכל שנותיו של ישמעאל קל"ז כדכתיב וישמעאל (גדול מיצחק י"ד שנה וצחק בן ס' שנה בלדת אותם מ"כ ישמעאל) בן ע"ד ונשאר מלידת יעקב עד סוף שני ישמעאל ס"ג וי"ד נטמן בבית עבר כדאמרינן במגילה (דף ח.) ועשרים שנה בבית לבן ושתי שנים בדרך ואז מתה רבקה כדדרשינן (ומדרש רבה קהלת פ"ב) אלון בכות שתי בכיות של רבקה ומנוקתה הרי ל"ט ולרבן לומר דמדרשות אלונים זה על זה: **פנוי הבא** על הפנויה בו'. אלא דוקא נקט פנוי דכ"ש נשוי שמזנה על אשתו דמשובה זונה: **לא יבמ"ל אדם מפריה ורביה.** אע"ג דמרישא שמעינן לה דקתני כהן הדיוט לא ישא אילונית ולאו דוקא כהן כדאמרינן לעיל מ"מ איצטריך הכא לאתן דיוקי דגמרא אי משום פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הדר תני לה: **מאשה לא** בטי"ל. פירש בקונטרס מדלא קתני לא יבטל מאשה: **א"ד** מאשה בטי"ל. להאי לישנא דייק מדלא קתני לא ישא אדם אשה שאינה בת בנים אלא אם כן יש לו בנים:

נפקא מינה דמכור ספר תורה בשביל בנים. כלומר להאי מילתא נמי נפקא מינה ול"ג למאי נפקא מינה דהא עוכא נפקא מינה כדקאמר בהדיא אין לו בנים עושה אשה בת בנים יש לו בנים עושה אשה בלאו בת בנים ועוד אר"י דמלי למימר דאפילו יש לו בנים לעולם מצוה לישא בת בנים אלא מודו היכא דצריך למכור ספר תורה בשביל בת בנים כיון דיש לו בנים לא ימכור מאחר שמוצא שאינה בת בנים ולא יצטרך למכור:

מדעתיה

גמ' פוק עיין בה. אמאי לא ישא את הקטנה: **רבי מאיר חייש למיעוטא.** כדתניא לקמן קטן שמא ימצא כו' ה"ל חייש רבי אליעזר דשמא תמצא קטנה זו אילונית: **קטן וקטנה.** או קטן או קטנה: **אינם כאיש.** בפרשת חליצה ואם לא יאפון האיש לקחת את יבמתו: **פונעים בערוה.** כיון דלאו כני הקמת שם עיניהו פגע בהאשת אח שלא במקום מצוה דרממנא פטריה דכתיב אשר תלד (דברים כה) פרט לאילונית ב): **ואיכא מולגא.** דאיכא נפטרת לשוק בחליצתה דאין מעשה קטנה כלום אבל מתייבמת ותגדל אצלו ותתקיים מצות יבום: **כשמה.** לשון טועה שטועה ממתת בעלה לאחרים דלרבי אליעזר אין זונה אלא אשת איש: **מופקרת.** ואפי' פניה מאחר שהפקירה עצמה לכל קרויה זונה אבל משום בעילה אחת לא הויא זונה הפנויה: **הלך בעלה.** לב"ל הגדול והוליכה להשקותה מי המרים שקינא לה ונסתרה ואסורה לו עד שתשתה עשאה זונה הואיל ונבעלה לפסול לה ואם מת אסורה לכהן: **אלא גיורת.** דנבעלה בנכריותה לעובדי כוכבים וכן משוחררת דעובד כוכבים ועבד הואיל ולאו בני קדושין הינהו פסלי: **ושנבעלה.** לפסול לה כגון ג' מכל העריות וכגון בת ישראל לגמרי וממזר: **לבי גדלה.** דקידושי קטנה לאו כלום הן והויא ליה לאוסרת עצמו ומפותת עצמו: **מכלי לב.** כמו מבלי לב: [**אי דקדשה אכוה כו'**]. האב יכולי לקדש בתו קטנה בפ"ק דקידושין (דף ג:) **את בתי נתתי לאיש הזה**ג): **הא רבי אליעזר היא ולא רבנן.** בתמיה. דקתני לעיל רבי אליעזר אומר כהן לא ישא את הקטנה ומשמע דפליגי דרבנן עליה וכה"ג מי פליגי רבנן (ג): **תפפסה.** ותזנה עליו לפי שאין בה דעת (ג) כלום: **רב פפא אמר בכהן גדול והאי הכא הוא.** דאסר קטנה מגזירת הכתוב: **כתולה.** מעמיו יקח אשה: [**מאשה לא בטיל**]. מדקתני לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים ולא קתני לא יבטל אדם מאשה אלא אם כן יש לו בנים שמע מינה הא יש לו בנים מאשה לא בטיל דצריך לישא אשה אחת אין צריך לחזר אחר לאוייב לבנים: **למכור ס"ת.** כדי לישא בת בנים ואם יש לו בנים לא ימכור אלא ישא עקרה או זקנה: **כ"ש אומריס שני זכרים.** אבל לא זכר ונקבה: **ילפינן ממשה.** שכיון שהיו לו שני בנים פירש מן האשה: **מכרייסו של עולם.** אדם וחוה: משאי

גמ' פוק עיין בה. אמאי לא ישא את הקטנה: **רבי מאיר חייש למיעוטא.** כדתניא לקמן קטן שמא ימצא כו' ה"ל חייש רבי אליעזר דשמא תמצא קטנה זו אילונית: **קטן וקטנה.** או קטן או קטנה: **אינם כאיש.** בפרשת חליצה ואם לא יאפון האיש לקחת את יבמתו: **פונעים בערוה.** כיון דלאו כני הקמת שם עיניהו פגע בהאשת אח שלא במקום מצוה דרממנא פטריה דכתיב אשר תלד (דברים כה) פרט לאילונית ב): **ואיכא מולגא.** דאיכא נפטרת לשוק בחליצתה דאין מעשה קטנה כלום אבל מתייבמת ותגדל אצלו ותתקיים מצות יבום: **כשמה.** לשון טועה שטועה ממתת בעלה לאחרים דלרבי אליעזר אין זונה אלא אשת איש: **מופקרת.** ואפי' פניה מאחר שהפקירה עצמה לכל קרויה זונה אבל משום בעילה אחת לא הויא זונה הפנויה: **הלך בעלה.** לב"ל הגדול והוליכה להשקותה מי המרים שקינא לה ונסתרה ואסורה לו עד שתשתה עשאה זונה הואיל ונבעלה לפסול לה ואם מת אסורה לכהן: **אלא גיורת.** דנבעלה בנכריותה לעובדי כוכבים וכן משוחררת דעובד כוכבים ועבד הואיל ולאו בני קדושין הינהו פסלי: **ושנבעלה.** לפסול לה כגון ג' מכל העריות וכגון בת ישראל לגמרי וממזר: **לבי גדלה.** דקידושי קטנה לאו כלום הן והויא ליה לאוסרת עצמו ומפותת עצמו: **מכלי לב.** כמו מבלי לב: [**אי דקדשה אכוה כו'**]. האב יכולי לקדש בתו קטנה בפ"ק דקידושין (דף ג:) **את בתי נתתי לאיש הזה**ג): **הא רבי אליעזר היא ולא רבנן.** בתמיה. דקתני לעיל רבי אליעזר אומר כהן לא ישא את הקטנה ומשמע דפליגי דרבנן עליה וכה"ג מי פליגי רבנן (ג): **תפפסה.** ותזנה עליו לפי שאין בה דעת (ג) כלום: **רב פפא אמר בכהן גדול והאי הכא הוא.** דאסר קטנה מגזירת הכתוב: **כתולה.** מעמיו יקח אשה: [**מאשה לא בטיל**]. מדקתני לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים ולא קתני לא יבטל אדם מאשה אלא אם כן יש לו בנים שמע מינה הא יש לו בנים מאשה לא בטיל דצריך לישא אשה אחת אין צריך לחזר אחר לאוייב לבנים: **למכור ס"ת.** כדי לישא בת בנים ואם יש לו בנים לא ימכור אלא ישא עקרה או זקנה: **כ"ש אומריס שני זכרים.** אבל לא זכר ונקבה: **ילפינן ממשה.** שכיון שהיו לו שני בנים פירש מן האשה: **מכרייסו של עולם.** אדם וחוה: משאי

ויש לו בנים לא ישא אילונית שהיא זונה האמורה בתורה דאזונה בהנים הוא דמפקדי וישראל לא מפקדי משום הכי קתני כהן אמר רב הונא מאי טעמא דר' יהודה דכתיב [1]אכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרוצו כל ביאה שאין בה א) (ב) פירצה אינה אלא בעילת זנות תניא רבי אליעזר אומר כהן לא ישא את הקטנה [2]אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה רב הונא מינך נפק עיין בה רבי אליעזר סבר לה כרבי מאיר וסבר לה כרבי יהודה סבר לה כרבי מאיר [3]דחייש למיעוטא וסבר לה כרבי יהודה דאמר אילונית זונה הויא וכרבי מאיר מי סבר לה והתניא [4]קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין דברי רבי מאיר אמרו לו לרבי מאיר [5]אי יפה אמרת שאין חולצין [6]איש כתיב בפרשה [7]ומקשינן אשה לאיש אלא מאי טעמא אין מיבמין [א"ל] קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא [8]אילונית ונמצאו פוגעין בערוה ותניא קטנה מתייבמת ואינה חולצת דברי רבי אליעזר וכרבי יהודה מי סבר לה והתניא זונה זונה כשמה דברי רבי אליעזר [9]רבי עקיבא אומר זונה זו מופקרת רבי מתיא בן חרש אומר אפי' [10]הלך בעלה להשקותה ובא עליה בדרך עשאה זונה רבי יהודה אומר זונה זו אילונית וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות ר' [11]אליעזר אומר [12]פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אלא אמר רב אדא בר אהבה הכא בכ"ג עסקינן לאימת קני לה לכי גדלה בעולה היא אמר רבא מכלי לב אי דקדשה אבוה מההיא שעתא הוא דקני לה ואי דקדשה נפשה הא רבי אליעזר היא ולא רבנן אלא אמר רבא לעולם בכהן הדיוט וחיישינן שמא תתפתה עליו א"ה ישראל נמי [13]פתויי קטנה אונס הוא ואונס בישראל מישרא שרי רב פפא אמר בכ"ג והאי תנא הוא דתניא [14]בתולה [15]יכול קטנה ת"ל אשה אי אשה יכול בוגרת ת"ל בתולה [16]הא כיצד יצתה מכלל קטנות ולכלל בגרות לא באתה רב נחמן בר יצחק אמר האי תנא הוא דתניא בתולה אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר [17]והנערה טובת מראה מאד בתולה ר' אלעזר אומר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה [18]אמר רב עמרם אין הלכה כרבי אלעזר: **מתני'** [19]לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים ב"ש אומרים שני זכרים וב"ה אומרים [20]זכר ונקבה שנאמר [21]זכר ונקבה בראם: **גמ'** הא יש לו בנים מפריה ורביה בטיל מאשה לא בטיל מסייעא ליה לרב נחמן אמר שמואל דאמר [22]אע"פ שיש לו לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנאמר [23]לא טוב היות האדם לבדו ואיכא דאמרי הא יש לו בנים בטיל מפריה ורביה ובטיל נמי מאשה נימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל לא [24]אין לו בנים נושא אשה בת בנים יש לו בנים נושא אשה דלאו בת בנים [25]נפקא מינה למכור ספר תורה בשביל בנים: בית שמאי אומרים שני זכרים: מאי טעמייהו דבית שמאי ילפינן ממשה דכתיב [26]בני משה גרשום ואליעזר ובית הלל ילפינן מברייתו של עולם ובית שמאי לילפי מברייתו של עולם [27]אין דנין אפשר משאי

כל ביאה שאין בה פירצה. קטנה אתיא לכלל פירצה לכשתגדל ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פירצה: **אין** בתולה אלא נערה. קשה דלהאי תנא דאמאי איצטריך בשום מקום לכתוב נערה בתולה: **וכן** הוא אומר והנערה טובת מראה מאד. תימה דהכא משמע דלרבנן נערה היתה ובסדר עולם (פ"ח) תניא בהדיא שהיתה בת שלש כשנשאה יצחק ואי אפשר להגיה דהא תניא התם יצחק אביהו כשנעקד על גבי המזבח היה בן שבעה ושלשים שנה ובו בפרק עולדה רבקה וכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' ונמצאת שהיתה בת ג' וה"ר שמואל חסיד משפיר"א הוכיח שהיתה בת י"ד מדתניא בספרי ו' זוגות שנתיחדו שוות וקחשיב קהת ורבקה וקהת מיה קל"ג כדכתיב בקרא ואם היתה בת י"ד כשנשאה אז החשבון מכוון דבשנולד יעקב היתה בת ל"ד א) ויעקב היה בן ל"ט כשמתה רבקה הרי קל"ג שהרי כשנתברך היה בן ס"ג שאז מת ישמעאל וכל שנותיו של ישמעאל קל"ז כדכתיב וישמעאל (גדול מיצחק י"ד שנה וצחק בן ס' שנה בלדת אותם מ"כ ישמעאל) בן ע"ד ונשאר מלידת יעקב עד סוף שני ישמעאל ס"ג וי"ד נטמן בבית עבר כדאמרינן במגילה (דף ח.) ועשרים שנה בבית לבן ושתי שנים בדרך ואז מתה רבקה כדדרשינן (ומדרש רבה קהלת פ"ב) אלון בכות שתי בכיות של רבקה ומנוקתה הרי ל"ט ולרבן לומר דמדרשות אלונים זה על זה: **פנוי הבא** על הפנויה בו'. אלא דוקא נקט פנוי דכ"ש נשוי שמזנה על אשתו דמשובה זונה: **לא יבמ"ל אדם מפריה ורביה.** אע"ג דמרישא שמעינן לה דקתני כהן הדיוט לא ישא אילונית ולאו דוקא כהן כדאמרינן לעיל מ"מ איצטריך הכא לאתן דיוקי דגמרא אי משום פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הדר תני לה: **מאשה לא** בטי"ל. פירש בקונטרס מדלא קתני לא יבטל מאשה: **א"ד** מאשה בטי"ל. להאי לישנא דייק מדלא קתני לא ישא אדם אשה שאינה בת בנים אלא אם כן יש לו בנים:

נפקא מינה דמכור ספר תורה בשביל בנים. כלומר להאי מילתא נמי נפקא מינה ול"ג למאי נפקא מינה דהא עוכא נפקא מינה כדקאמר בהדיא אין לו בנים עושה אשה בת בנים יש לו בנים עושה אשה בלאו בת בנים ועוד אר"י דמלי למימר דאפילו יש לו בנים לעולם מצוה לישא בת בנים אלא מודו היכא דצריך למכור ספר תורה בשביל בת בנים כיון דיש לו בנים לא ימכור מאחר שמוצא שאינה בת בנים ולא יצטרך למכור:

מדעתיה

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"ח מהלכות יבום הלכה טז. יח סמג עשין צא טוש"ע אה"ע סי' קמז סעי' ג ד:
פה ב ג מיי' פי"ז מהלכי אישות ביאה הלכה יג:
פו ד מיי' שם פי"ו מהלכי אישות הלכה ח סמג עשין מט טוש"ע אה"ע סימן ז סעיף ח:
פז ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ה:
פח ו ז ח מיי' שם הלכי טז ופכ"א מהלכי אישות ביאה הלכה ט טוש"ע שם סעי' ח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' כל ביאה שאין בה פירצה. נ"ב מלגאן ופרלמת ומה וקדמוס:

תוספות ישנים

שני הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה. ואיכא כיבא לרבי עקיבא דר' עקיבא אומר אינה זו מופקרת הגילה מצות כמה פעמים אבל בביאה ראשונה לא עשאה אינה ולר' אליעזר עשאה אינה בפעם אחת: **א)** ובה"ר מתא דפריך לקמן ולילף מילתא פי' שנשאה כי שנה ואי כפ"ח שנת ג' שנים היתה ל"ה משעה שיתה לחויה לכהיון דהייבו מי"ג (נסמוך) (שנה) לא שהתה רק עשר שנים אלא ואלו בת י"ד שנה כדפרישית ומ"מ קשה לכתה דמשמע שלא היתה בוגרת ופרשני שהיתה בת י"ד שנה ושמא יש הרבה מדרשים אלונים זה מזה: **הא** יש לו בנים בטיל מפריה ורביה בטיל נמי מאשה מדקתמר הכי ולא קאמר לא יבטל אדם מאשה בת בנים אבל אשה בעלמא נסיב תנלא קאמר הכי משמע דאף מאשה נמי בטיל כי יש לו בנים:

מוסף רש"י

דחייש למיעוטא. דאפילו הכל כוחנין (חולין ו.) נמי כיתים. שנור על כל כיתים משום דיתם שמלאי דמות יונה כהר גריסים וכשתחזו לה (לקמן קיט ב). **איש** כתיב בפרשה. ואם לא יחפוץ האיש, לשון סוגרה בחליצה ולא קטן (נדה לב.). **ומקשינן אשה** לאיש. דכתיב ואם לא יחפוץ האיש ולא קטן. ואשה נמי א"נ דלא כתיב מיעוטא בענין גדולה כאיש לחיתקם לה דכתיב בהטיה קרא ועלתה ימחה הטבעה (לקמן קה.). **אלא מאי טעמא** אין מייבמין. וינבלו יחד (נדה לב.). **שמא ימצא סרים.** לאו בר הקמת שם הוא ואינו מצוה לייבם, וכן אילונית, יכיון דמייבם בלא מצוה שאת אחיו כחוש ועריה היא ובכרת (שם). **ונמצאו פוגעין בערוה.** דכיון דאיתה לחויה לחליצה לא קרינן בהי יהיה הנכסר אשר תלד ופקעה מהן ערות ייבום וקיימו באיסור אשת אח (ובכורות יא.).

שני הבא על הפנויה כו' עשאה זונה. ליפסל מן הכהונה (סנהדרין מא.) **דלבעולת** זונה קרי אינה (חגורה ל.).

מסורת הש"ס

א) (לקמן קיט. ושי"נ). **ב)** לקמן קיא: קיט. כמורות יט: מה לב., **ג)** (לקמן קה: קיט.). **ד)** (ע' תוס' מה לב. ד"ה שמא) ותוס' לעיל ב: ד"ה לא ותוס' ניטין מו: ד"ה המולגין). **ה)** לקמן פה:, **ו)** (ל' תלמיד), **ז)** (לעיל נט: ושי"נ), **ח)** (לעיל לג:), **ט)** (לעיל ס. ע"ש), **י)** (לעיל מו. ושי"נ), **כ)** (לעיל יב.), **ל)** (דברים כגן).

תורה אור השלם

1. וְאָכְלוּ וְלֹא יִשְׂבָּעוּ הִזְנוּ וְלֹא יִפְרֹצוּ כִּי אֶת יְיָ עָזְבוּ לִשְׁמֹר: הושע ד י
2. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעֲרָה אֶל הַזְّקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי: דברים כה ז
3. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה: ויקרא כא יד
4. וְהַנַּעַר טֹבַת מַרְאֶה מְאֹד בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ וַתֵּרֶד הַנַּעֲרָה וַתִּטְבֹּל בַּדָּהּ וַתְּמַל: בראשית כד טז
5. זֹכֵר וּנְקֵבָה בָּרָאם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם: בראשית ה ב
6. וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים לֹא טוֹב הִיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: בראשית ב יח
7. בְּנֵי מֹשֶׁה גֵּרְשֹׁם וֶאֱלִיעֶזֶר: דברי הימים א כג טו

גליון הש"ס

גמ' א"ל רב חסדא לרבה פוק. עיין ניטין דף מ ע"ש: שם ד"ע אומר זונה זו מיפקדת. עי' סנהדרין דף נ ע"ב תד"ה ת"ל וכת כהן: שם אחריי קטנה אונס הוא. יבן הוא כיירושלמי פ"ח דסוטה הוכא נמוכ: נסיטה דף כ"ח ע"ב ד"ה מכאן עיין מתיבות דף ט ע"ש תד"ה ומ"ש ובס דף מ ע"ב תד"ה הא לאו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כל ביאה שאין בה פריצה אינה: **(ב)** רש"י ד"ה הא רבי אליעזר יכו' דנגן עליה הס"ד: **(ג)** ד"ה תתפתה וכו' דעת חלים:

תוס' חד מקמאי

והא דתנן רב"ה אומרים זכר ונקבה. יב"ש כשני זכרים מקיים מצות פריה ורביה דזכרים עדיפי ונקבות מדאמר לקמן בני בנים הרי הם כבנים סבר אביי למימר ברא לברא וברתא לברתא אבל ברתא לברא לא וכו' אלמא זכרים עדיפי מנקבות.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com